

Danmarks Miljøundersøgelser
Miljøministeriet

Arbejdsrapport fra DMU nr. 234, 2006

Overvågning af bæver *Castor fiber* i Danmark 2005

[Tom side]

Danmarks Miljøundersøgelser
Miljøministeriet

Arbejdsrapport fra DMU nr. 234, 2006

Overvågning af bæver *Castor fiber* i Danmark 2005

Jørn Pagh Berthelsen
Aksel Bo Madsen

Datablad

Serietitel og nummer:	Arbejdsrapport fra DMU nr. 234
Titel:	Overvågning af bæver <i>Castor fiber</i> i Danmark 2005
Forfattere:	Jørn Pagh Berthelsen & Aksel Bo Maden
Afdeling:	Afdeling for Vildtbiologi og Biodiversitet
Udgiver:	Danmarks Miljøundersøgelser© Miljøministeriet
URL:	http://www.dmu.dk
Udgivelsesår:	December 2006
Redaktion afsluttet:	December 2006
Redaktion:	Tommy Asferg
Faglig kommentering:	Tommy Asferg
Finansiel støtte:	Samarbejdsprojekt mellem Danmarks Miljøundersøgelser og Skov- og Naturstyrelsen
Bedes citeret:	Berthelsen, J.P. & Madsen, A.B. 2006: Overvågning af bæver <i>Castor fiber</i> i Danmark 2005. Danmarks Miljøundersøgelser. 32 s. - Arbejdsrapport fra DMU nr. 234. http://www.dmu.dk/Pub/AR234.pdf
	Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse
Sammenfatning:	Denne rapport præsenterer resultaterne af overvågningen af bævere i Danmark i 2005. Overvågningen er en opfølgning på udsætningen af 18 bævere på Klosterheden Statsskovdistrikt i 1999. Rapporten indeholder en opdateret oversigt over bævernes forekomst og bestandsudvikling samt en beskrivelse af de kendte bæverterritorier, påvirkningen af produktionsarealer og kontakt til lodsejere samt information og formidling i forhold til offentligheden. Bestanden er fortsat i vækst og breder sig til nye områder. Bestanden blev i 2005 opgjort til i alt 76 bævere, heraf 15 unger, fordelt på 17 territorier.
Emneord:	forekomst, bestandsudvikling, overvågning, reintroduktion, bæver
Layout/illustrationer:	Grafisk værksted, DMU Silkeborg
Fotos:	Jørn Pagh Berthelsen
ISSN (elektronisk):	1399-9346
Sideantal:	32
Internetversion:	Rapporten er tilgængelig i elektronisk format (pdf) på DMU's hjemmeside http://www.dmu.dk/Pub/AR234.pdf
Kan købes hos:	Miljøministeriet Frontlinien Rentemestervej 8 2400 København NV Tlf.: 7012 0211 frontlinien@frontlinien.dk www.frontlinien.dk

Indhold

Forord 5

Resumé 6

English summary 8

1 Indledning 10

2 Bæverbestandens størrelse og udbredelse 11

3 Beskrivelse af bæverterritorier 15

4 Påvirkninger af dyrkede arealer og kontakt til lodsejere 28

5 Information og formidling 30

6 Referencer 32

Danmarks Miljøundersøgelser

[Tom side]

Forord

Bæverne trives og formerer sig i den vestjyske natur. Siden udsætningen af bævere på Klosterheden Statsskovdistrikt (KLS) er der udført en række biologiske registreringer af naturforholdene, dels omkring udsætningslokaliteterne og dels i de nye områder, hvor bævere har etableret faste bosteder. Danmarks Miljøundersøgelser (DMU) har varetaget den overordnede faglige koordinering samt udførelse og afrapportering af overvågningsaktiviteter i perioden 1999-2005.

Overvågningsprogrammet blev iværksat i 1999 og er løbende blevet afrapporteret i delrapporter fra DMU (Berthelsen 2000, Berthelsen m.fl. 2001, Berthelsen & Madsen 2002, 2003 og 2005).

Ved den faglige afrapportering vedrørende 2004 er der givet anbefalinger til den fortsatte overvågning på KLS og vandløbssystemer i oplandet, som bævere har spredt sig til. Nærværende årsrapport er en opfølgning og fortsættelse af den første samlede afrapportering for overvågningen i 2003 (Elmeros m.fl. 2004) og den syvende i rækken af årsrapporter. Rapporten beskriver bl.a. resultaterne for bæverbestandens trivsel og udvikling samt dyrenes påvirkning af omgivelser og produktionsarealer og omfanget af publikumsaktiviteter i relation til bæver ved udgangen af 2005.

I forbindelse med overvågningsaktiviteter og delundersøgelser har følgende personer bidraget med data og baggrundsmateriale:

Monitering og status for bæverbestandens størrelse og spredning til nye habitater: Thomas Borup Svendsen, Ole Grøndahl Olsen, Karsten Jensen (KLS) og Jørn Pagh Berthelsen (DMU)

Påvirkninger af dyrkede skov- og landbrugsområder, dambrug, haver og anlæg etc. Ole Grøndahl Olsen (KLS), Karsten Jensen (KLS) og Jørn Pagh Berthelsen (DMU)

Publikumsaktiviteter, information, undervisning og formidling: Ole Grøndahl Olsen og Thomas Borup Svendsen (KLS)

Planlægning og tilrettelæggelse af overvågningen i 2005 har været fulgt af en faglig styregruppe bestående af Sten Asbirk (SNS, formand), Thomas Borup Svendsen, Ole Grøndahl Olsen, Carsten Jensen (KLS), Bo Boysen Larsen og Heine Glüsing (Ringkøbing Amt), Aksel Bo Madsen og Jørn Pagh Berthelsen (DMU).

Med henblik på at undgå uønsket offentlig færdsel på privatejede arealer med vandløbsstrækninger, hvor der findes bæverbosteder, er lokalitetsnavne udeladt i afrapporteringen og erstattet med et U, efterfulgt af et lokalitetsnummer.

Resumé

Efter udsætningen af bævere i oktober 1999 på Klosterheden Statsskovdistrikt (KLS) er der udført undersøgelser og registreringer af naturforholdene i bævernes aktivitetsområder. Danmarks Miljøundersøgelser (DMU) har varetaget den faglige koordinering og afrapportering af overvågningen af bæverne i perioden 1999-2003. I 2004 og 2005 blev den praktiske del af overvågningen foretaget af Klosterheden Statsskovdistrikt i samarbejde med DMU. På baggrund af KLS's overvågnings- og bestandsdata har DMU foretaget afrapportering af bæverovervågningen for 2005. I årsrapporten 2005 opdateres status over bæverbestandens udbredelse, bestandstilvækst, trivsel og dødelighed.

Bæverbestandens størrelse og udbredelse

I 2005 udførtes der i april en total bæveroptælling i samtlige registrerede bæverterritorier ved hjælp af et stort antal frivillige observatører. Derudover har bæverobservationer foretaget af skovdistriktet samt lodsejere suppleret datagrundlaget for bestandsopgørelsen og kortlægningen af bævernes aktivitetsområder og spredning til nye lokaliteter. Længselige vandløbsstrækninger anvendtes der kano til observation og registrering af bæveraktivitet. På baggrund af det faktisk observerede antal individer blev bæverbstanden 2005 opgjort til minimum 76 individer; heraf var der i alt 15 unger. I 2005 blev der registreret én død bæver. Der blev i 2005 i alt registreret otte bæverterritorier på KLS og ni bæverterritorier i oplandet, dvs. ét territorium mindre end det foregående år.

Beskrivelse af bæverterritorier

Den overordnede fordeling af bæverterritorier var status quo i 2005, men kerneområder inden for aktivitetsområderne havde ændret sig i flere tilfælde. Ved de bosteder, hvor bævere har været stedfaste gennem flere år, er der skabt opstemninger og bæverdamme, hvilket har betydet væsentlige ændringer af naturforholdene. Bæveraktivitet ved søer medfører ikke samme grad af forandringer, som det er tilfældet ved vandløbene.

Påvirkninger af dyrkede arealer og kontakt til lodsejere

I løbet af 2005 førte distriktets personale tilsyn med samtlige registrerede bosteder og havde derudover kontakt til lodsejere, som havde bævere på deres ejendom. I de tilfælde, hvor lodsejere henvendte sig til SNS angående problemer, blev der afholdt besigtigelse på ejendommene og iværksat afværgeforanstaltninger i samråd med lodsejere. Der var i 2005 et stigende antal tilfælde, hvor distriktet måtte foretage afværgeforanstaltninger. Denne stigning skal vurderes på baggrund af en generel vækst i bæverbstanden og en udvidelse af udbredelsesområdet.

Information og formidling

I 2005 var der fortsat stor offentlig interesse for at opleve bævere og spor efter deres aktiviteter i naturen. Derfor blev der i lighed med tidligere år arrangeret forskellige typer af ekskursioner, som havde stor tilslutning. I løbet af året afvikledes der i alt 72 guidede ture med 2.064 deltagere, et mindre fald i forhold til det foregående år, hvor der blev registreret 2.518 ekskursionsdeltagere.

KLS formidler endvidere via Naturskolen guidede ture på distriktet. Igennem det seneste år har distriktet udviklet et nyt naturformidlingskoncept, hvori indgår en specialindrettet bus med forskellige virkemidler, bl.a. tele-tv. Bussen er indrettet til også at kunne betjene kørestolsbrugere. Ved den årlige bævertælling medvirker ud over distriktets personale bl.a. nabolodsejere, studerende, forskere, journalister m.fl. Udover at være et meget vigtigt element i den årlige bestandsopgørelse har sammenkomsten af frivillige observatører også en vigtig formidlingsmæssig betydning.

English summary

After the release of beavers in October 1999 in Klosterheden State Forest District (KLS), the natural conditions in the beaver activity areas were investigated and surveyed. The National Environmental Research Institute (NERI) undertook the technical coordination and reporting with regard to the monitoring of beavers during the period 1999-2003. In 2004 and 2005, fieldwork and monitoring were carried out by KLS in cooperation with NERI. Based on data from the KLS monitoring and population counts, NERI has prepared the annual report for the beaver monitoring for 2005. This report provides an update of the status of population distribution, growth and mortality as at the end of 2005.

Population growth

At the beginning of April 2005, a total count was carried out in all the beaver territories, involving a large number of volunteers. Observations made by the forester, landowners and public visitors supplemented the population estimates and the mapping of the dispersal to new localities. Along the more inaccessible stretches of watercourse, canoes were used to observe and survey beaver activity. On the basis of the actual number of observed individuals, the total beaver population in the breeding season of 2005 was estimated at a minimum of 76 individuals, including 15 juveniles. One dead beaver was registered in 2005. A total number of 17 beaver territories was registered, one less than in 2004.

Description of beaver habitats

In general, the location of beaver territories almost represented a status quo compared with 2004, but some home ranges within these territories have changed in several cases. In locations where beavers have settled over a number of years, the core areas of beaver activity have changed within the territory. In areas inhabited by beavers over four to five years, beaver dams and lakes have been built and the local natural conditions have changed substantially. The change, however, is less pronounced around lakes than it is along watercourses.

The impact on areas of production and the contact with riparian owners

In 1999-2003 all registered lodges were supervised and all landowners with beavers on their property were contacted. KLS continued this practice in 2004 and 2005. When problems arose, the staff of KLS, in consultation with the owners, undertook some form of remedial measures. In total, more incidents and complaints were registered in 2005, but this should be seen in light of the general increase in the population of beavers and dispersal into new habitats.

Information and communication with the public

In 2005 there was still large public interest in visiting the beaver sites. In total, staff from KLS arranged 72 excursions and guided tours with 2,064 participants. Some guided tours have been arranged for school children, managed by rangers at the district. During the course of last year a new concept for promoting nature study was developed using a bus that has been converted into a rolling laboratory with a wide range of equipment. Moreover, many volunteers are involved in the annual beaver counts. Besides generating data for monitoring the beaver population, these surveys play an important role in disseminating the reintroduction project to the general public.

1 Indledning

Den europæiske bæver (*Castor fiber*) forsvandt fra Danmark helt tilbage i bronzealderen for mere end 1.000 år siden, sandsynligvis på grund af jagt og ændringer af dens levesteder i lighed med årsagssammenhænge, som kendes fra andre Europæiske lande (Skov- og Naturstyrelsen 1998). Bæveren er Europas største gnaver, den lever udelukkende af planteføde og bliver under normale leveforhold gennemsnitlig 7-8 år gammel, men kan under gunstige forhold leve op til 25 år (Rosell & Pedersen 1999). Bævere er i det meste af året overvejende nataktive, men de kan i forår og sommertiden ses i skumringen og morgengryet. Bævere påvirker træ- og buskvegetationen langs vandløb i nærheden af deres bosteder ved fældning af træer og gnav i buskvegetationen. Bygning af dæmninger ved bostederne forårsager de karakteristiske bæverdamme, men medfører tillige ofte vandstuvning og oversvømmelser af de vandløbsnære arealer.

Bæverudsætningen på Klosterheden Statsskovdistrikt (KLS) er et af de første eksempler på genindførelse af et oprindeligt hjemmehørende pattedyr til den danske fauna. Baggrunden og beslutningsgrundlaget for udsætning af bæver på KLS er beskrevet i "Forvaltningsplan for bæver (*Castor fiber*) i Danmark" (Skov- og Naturstyrelsen 1998) og "Udsætningsplan for bæver (*Castor fiber*) i Ringkøbing Amt" (Skov- og Naturstyrelsen 1999). Der anførtes tre hovedargumenter for at genindføre arten: 1) bæveren er et væsentligt dynamisk element i naturen i kraft af sin levevis, 2) bæveren er en art, der naturligt hører til i Danmark, den har levet her i årtusinder efter den sidste istid, og den findes i dag vildtlevende i næsten alle landene omkring Danmark, 3) bæveren er en interessant dyreart, som det er spændende at opleve i naturen, ser man ikke selve dyret, så er det ofte muligt at finde bæverens gnav på træer og grene eller finde bosteder og dæmninger.

Efter udsætningen i 1999 har bæverne spredt sig til egnede habitater med vandløb og søer i Flynder Å-systemet og i det sydlige opland til KLS. Efterhånden som bævere spreder sig til nye områder, inddrages disse i overvågningen. Det indebærer, at den samlede overvågning af de enkelte familiegrupper og enkeltindivider øges tilsvarende i omfang. Det gælder ligeledes omfanget af henvendelser fra lodsejere og forvaltningsaktiviteter.

Naturklagenævnet stadfæstede den 26. september 2005 Ringkøbings Amts afgørelse om, at bæverne i Klosterheden Plantage får lov at forblive i naturen. Det er dermed afgjort at bæveren er blevet en hjemmehørende art i den danske natur. Nævnets afgørelse forudsætter, at bæverne fortsat overvåges, at de berørte vandløbs afledningsevne sikres, og at Skov- og Naturstyrelsen afhjælper eventuelle gener i etableringsfasen. Desuden skal der om 10 år udarbejdes en ny forvaltningsplan for bævere.

2 Bæverbestandens størrelse og udbredelse

Metode

Bæverbestandens størrelse er blevet systematisk optalt ved bosteder, og der er blevet gjort status for bestandsstørrelse ultimo 2005. KLS har i samarbejde med DMU udført overvågningen og indsamlet data efter samme metode, som DMU og KLS anvendte i dispensationsperioden 1999-2003.

Den anvendte optællingsmetode omfatter følgende overvågningsaktiviteter:

- I. Observationer og kortlægning af bæverboer og kerneområder foretaget af skovdistriktets personale. Herudover blev der indsamlet oplysninger fra offentligheden om observationer af bævere, dels i etablerede territorier og dels i nye bæverområder. Den efterfølgende kortlægning foregik ved besigtigelse og registreringer af spor-tegn efter bæver, som erkendes tydeligt i form af friske gnav i buske og træer. Bævere kan konstateres som stedfaste, når der registreres bæverbo, fældninger og dæmningsbyggeri. Bæverboer registreres oftest i nærheden af dæmninger.
- II. Den årlige bævertælling blev udført efter samme procedure som året før, dvs. med observatører placeret ved samtlige kendte bæverbosteder morgen og aften i løbet af dagene 6.-8. april 2005. I lighed med de tidligere år var der stor interesse for tællingen, og der medvirkede i alt ca. 40 frivillige deltagere. Der udførtes observationer inden for samme tidsrum og fra fastlagte udsigtspunkter ved alle bosteder og kerneområder.

Som supplement til øvrige observationer og med henblik på detaljeret kortlægning og registrering af bæveraktivitet i nye områder blev vandløbs- og åstrækninger gennemsejlet i kano efter løvfald.

Bestandsstørrelse

I ynglesæsonen 2005 var bæverbestanden vokset til minimum 76 individer, heraf 15 unger (Tabel 1 og 2). Årets ungeproduktion er opgjort således, at unger fra 2005, som blev set ved forårstællingen 2006, er medregnet i Tabel 1 og 2. Proceduren for totaltællingen af bæverbestanden blev i 2004 ændret, så der kun foretages én årlig totaltælling i april. Ved nye lokaliteter langs vandløbsstrækninger, som kun lejlighedsvis opsøges af bævere, kan der ofte kun iagttages få sporadiske gnav i pile- og birkekrat. I disse områder med ukendte bosteder, er det ikke muligt at foretage kvalificeret optælling af bævere.

Tabel 1. Bestandsstørrelse af bæver estimeret for KLS og opland i perioden 1999-2005. Unger fra 2005, som senere er blevet optalt ved forårsoptællingen 2006, er medregnet i skemaet.

Individer	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Voksne dyr	10	16	18	24	34	42	50
Ungdyr 1-2 år	6	2	6	10	10	9	11
Unger < 1 år	2	6	10	11	9	11	15
I alt	18	24	34	45	53	62	76

Tabel 2. Bæverunger observeret og optalt ved bosteder i perioden 1999-2005. Unger født i 2005, som først blev registreret ved forårsoptællingen 2006, er medregnet i skemaet.

Lokalitet	2000	2001	2002	2003	2004	2005	I alt
Møllesøen	1	1	1	-	1		4
Flynder Å, s. f. Gl. landevej							
Hestbæk	1	2	2	3	2	3	13
Ellebæk							
Tårnsøen						1	1
Fruebæk						1	1
Risbæk	2	1	1	1			5
Rishøje Sø					1	1	2
Døjbæk Sø					1	1	2
Stensbæk Sø						1	1
Depotsøen					2		2
U1, Risbæk	1	1	2	1	1		6
U2, Flynder Å	1	1		1			3
U3, Nørre Holmgård		2		(1)		2	5
U4, Kvolsbæk		1	3	(1)		1	6
U5, Tang Sø		1	2		1	1	5
U6, Folbæk				1			1
U7, Grønkærbæk /Byn						2	2
U8, Høkær					2	1	3
U9, Damhus Å							
U10 Tvis Å							
I alt	6	10	11	9	11	15	62

Den samlede bestandsstørrelse kan, i lighed med mange andre vildtbestande, ikke opgøres 100 procent. Det reelle antal unger ligger sandsynligvis over det faktisk optalte antal. Status for bestandsstørrelsen er således udtryk for årets minimumsbestand. I takt med den øgede spredning af bævere til nye vandløbssystemer i oplandet vil de systematiske årlige optællinger og overvågningen af spor efter bævere blive betydeligt vanskeligere og mere ressourcekrævende at udføre. I løbet af 2005 blev der i alt registreret 17 territorier.

Dødfundne bævere

Skovdistriktet modtog indberetning om fund af en død bæver og en død sumpbæver i løbet af 2005. Den 26. september blev der i den østlige del af skovdistriktet fundet en død bæver i nærheden af vejunderføringen, hvor Fruerbæk krydser Hedevej. Det var en voksen bæver, som var blevet fastklemmt i trådnæt i bæverdamsslusen, der blev etableret på lokalite-

ten i 2004. Det kan i øvrigt konstateres, at der kan forekomme undslupne sumpbævere i Flynder Å-systemet, idet der den 9. august blev fundet en død sumpbæver (*Myocastor coypu*) i Bækmarksbro. I lighed med tidligere år antages det, at antallet af døde bævere er større end de faktisk fundne og registrerede. I Tabel 3 ses en samlet oversigt over dødfundne bævere siden udsætningen i 1999.

Tabel 3. Oversigt over registrerede omkomne og skadede bævere i perioden 1999 til 2005.

År	Lokalitet	Adult bæver	Juvenil bæver	Dødsårsag
2005	Fruerbæk - Hedevej	1 han		Fastklemt i trådgitter
2004	Flynder Å, nedstrøms Møllesø	1		Ukendt
2004	Kraftværksøen, øst for Holstebro	1		Trafikdræbt
2003	Flynder Å, nord for U2	1 han		Forstoppelse iflg. obduktion, (DVI)
2002	Lokalitet U1		1	Ukendt dødsårsag
2001	Lokalitet U1		1	Ukendt dødsårsag
2000	Ingen indberetninger	-	-	-
1999	A 11 vest for Stensbæk Sø	1	-	Påkørt og skadet, men kan udsættes efter kortvarig pleje

Udbredelse

Alle kendte bæverbosteder blev systematisk registreret i foråret 2005 af KLS, og ved årets udgang var der i alt 17 territorier. Figur 1 viser udbredelsesområdet for bævere i Flynder Å-systemet i 2005. De skraverede markeringer viser aktivitetsområderne for de enkelte familiegrupper. Såvel på KLS som i oplandet formede udbredelsesmønstret sig i store træk som året forinden. Der blev ikke registreret spredning til helt nye områder, men inden for de enkelte territorier registreredes der lokale ændringer af kerneområder i forhold til eksisterende aktivitetsområder. På skovdistriktet gælder det bostederne syd for Møllesøen, Risbæk øvre del og området ved Depotsøen. Ved bosteder beliggende i oplandet blev der især registreret øget aktivitet ved Stensbæk, Høkær og Grønkær Bæk med udløb til søen Byn. I det tidligere territorium U6 langs Flynder Å fandtes der ikke tegn på bæveraktivitet i løbet af året, og territoriet medregnes derfor ikke i 2005.

Figur 1. Udbredelse af bæver i Flynder Å-systemet og opland. Markeringer viser aktivitetsområder for de enkelte bæverfamilier.

3 Beskrivelse af bæverterritorier

Personale på KLS har i løbet af 2005 udført det feltmæssige tilsyn og overvågning af bæverterritorier. Inden for samtlige territorier er der registreret aktivitetsområder, dvs. udbredelsen af sikre spor efter bæver i vandløbssystemerne. Inden for aktivitetsområdet findes der i reglen et kerneområde, hvor den primære bæveraktivitet finder sted. I afrapporteringen for 2004 var der en beskrivelse af de enkelte bæverhabitater (Berthelsen & Madsen 2005, s. 15-30). I overvågningen i 2005 indgår der ikke detaljerede beskrivelser af de enkelte bæverhabitater, men derimod opdateringer af de eksisterende områder, hvis der er sket væsentlige ændringer. I naboområder til skovdistriktet findes der territorier, som er beliggende delvis på private arealer og delvis på skovdistriktet. Stedangivelsen af territoriet beror på, hvor det meste af territoriet er beliggende.

I 2005 blev der registreret otte bæverterritorier på KLS og ni i det sydlige opland territorierne ved U1 og Stensbæk er delvis beliggende inden for skovdistriktet. Tabel 4 viser en oversigt over lokaliteter med aktive bosteder og estimerede antal af bævere. I Tabel 5 ses en oversigt over bæverdæmninger beliggende på KLS og Tabel 6 viser en oversigt over lokaliteter i oplandet, hvor der har været registreret dæmninger eller begyndende dæmningsbyggeri. Nogle dæmninger er blevet fjernet på baggrund af henvendelser fra lodsejere angående afhjælpning af uønsket vandstuvning. En nærmere beskrivelse af status for de enkelte bosteder er angivet nedenfor.

Møllesøen og Flynder Å

Bævere har været stedfaste i området siden udsætningen i efteråret 1999. Familiegruppen blev delt op på to familiegrupper. Den ene familiegruppe har aktivitetsområde nord for Møllesøen, den anden familie har et territorium langs Flynder Å i engområdet syd for Møllesøen.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: I området nord for Møllesøen var der ikke nævneværdige forandringer. Nedstrøms Møllesøen blev dæmninger og bæverbo udbygget i 2005. I forbindelse med bæverhytten blev der bygget dæmninger og skabt småkanaler og veksler ind til pilekrat. Dæmningen over Flynder Å forårsagede ændringer af åens omløb, som eroderede åbrinken og skabte en bæverdæmning nedstrøms dæmningen.

Påvirkninger af vandløbet og søen: Den normale vandstand og vandføringsveje gennem Møllesøen var ikke påvirket af bæveraktiviteten. Opstemningen af Flynder Å forårsagede i sommerhalvåret tiltagende vandstuvning i åen på en strækning af 300 meter. I løbet af efteråret var der kraftig erosion i åbrinken som følge af dæmningsomløb.

Påvirkninger af vegetationen: Det tidligere afgræssede område nedstrøms Møllesøen blev i stigende grad påvirket af vandstuvning. I pilekrattet langs engens østlige side var der udpræget fourageringsgnav.

Habitatvurdering: Status er uforandret. Der findes udbredt tilgængelig føderessource, og det antages, at der de kommende år er tilstrækkelige levebetingelser inden for området for en bæverfamilie.

Hestbæk

Bævere har været stedfaste ved Hestbæk siden 2001, og familiegruppen er blevet øget hvert år. Kerneområdet for aktivitet dækker godt 1 km i Hestbæk og ca. 0,5 km i Flynder Å. Området er fortsat i forandring som følge af stigende vandstuvning, der forårsages af en stor tværgående dæmning, som opstemmer i hele slugtens bredde.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: Bæverboet er beliggende i slugtens nordside og er af beskeden størrelse. I retning mod Gl. Landevej og Tårnsøen var der øget aktivitet, og der blev bygget flere smådæmninger på strækningen.

Påvirkninger af vandløbet og de vandløbsnære arealer: Det samlede areal, som var påvirket af vandstuvning, blev gradvis øget i løbet af 2005.

Påvirkninger af vegetationen: Den træagtige vegetation, primært pilebuske, er delvis forsvundet langs Hestbæk mod vest. Den resterende og spredte forekomst af birketræer og el, som fandtes langs den vestligste del af bækken og langs bredden af Flynder Å, er forsvundet. Vegetationen er under forandring i takt med forsumpningen.

Habitatvurdering: Aktivitetsområdet er gradvis udvidet mod øst i retning mod Tårnsøen. På denne strækning findes der udbredt forekomst af vandløbsnære pilekrat og gode dækningsmuligheder, og habitatens vurderes fortsat som god.

Ellebæk

Ellebækslugten er tilvokset med pilekrat. Vejdæmningen som befæster Øvejen bruges af bæverne som hovedopstemning, idet vandunderføringen er blevet hævet for at undgå konstante tilstopninger.

Afløbet reguleres gennem en bæverdamsluse, som fungerer hensigtsmæssigt.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: Bæverboet er gradvis blevet udbygget, og dæmninger i området omkring hytten er blevet udvidet.

Påvirkninger af vandløbet og de vandløbsnære arealer: Ellebækslugten er lavtliggende, og de vandløbsnære arealer var oversvømmede, idet selve Øvejen fungerer som en stor opstemning.

Påvirkninger af vegetationen: Som følge af vedvarende oversvømmelse er der betydelige forandringer af vegetationen, navnlig i den vestlige del af slugten, hvor der er dannet en regulær sø.

Habitatvurdering: Aktivitetsområdet omfatter hele strækningen fra Øvejen til Ellebæksøerne, kerneområdet findes langs strækningen Øvejen og Gl. Landevej. Der findes et stort lettilgængeligt fødepotentiale, og levebetingelserne i området vurderes at være egnede for én bæverfamilie.

Risbæk

I Risbæk har der været meget betydelig bæveraktivitet de seneste fem år. Hele vandløbsstrækningen fra Nedre Sø til Vilhelmsborgvej, dvs. ca. 1,5 km, har været stærkt påvirket af et varierende antal bæverdæmninger.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: Det fritliggende bæverbo, som findes ca. 125 m i østlig retning nedstrøms Nedre Sø, var benyttet i 2005. I den nedre del af Risbæk blev der ikke registreret bæverhytte, men der findes brinkhuler langs Risbæk. Aktivitetsområdet ændredes i sen vinteren 2005 i forhold til året tidligere, således at den primære aktivitet fandtes dels i den øvre del opstrøms i Døjbæk og Rishøje Sø, dels i nedre del øst for skovfogedstedet. Karakteristisk for dæmningerne i Risbæk har været de terrasselignende opstemninger, som har resulteret i et antal niveauforskudte bæverdamme langs vandløbet. I 2005 var der fire større opstemninger, hvoraf den sydligste blev målt til 82 meter og en opstemningshøjde på 110 cm.

Påvirkninger af vandløbet og søerne: Risbæk var i 2005 meget betydeligt påvirket af opstemninger. Et antal smådæmninger på vandløbsstrækningen fra Nedre Sø til Vilhelmsborgvej blev oversvømmet som følge af nye og større dæmninger. Vandgennemstrømningen i Nedre Sø, Døjbæk Sø og Rishøje Sø har ikke været ændret som følge af opstemninger.

Påvirkninger af vegetationen: Store dele af vegetationen på de vandløbsnære arealer langs Risbæk er gradvis under forandring. I 2005 var der lokalt

udpræget fourageringsgnav og flere spredte forekomster af pilekrat var helt nedgnavet langs østsiden af bækken i kerneområdet.

Habitatvurdering: Aktivitetsområdet var ændret i forhold til de to foregående år. Kerneområdet som tidligere fandtes ud for kreaturfolden, er gradvis flyttet opstrøms mod søerne og nedstrøms mod skovfogedstedet. Der er fortsat rigelig og lettilgængelig føde i hele aktivitetsområdet, og habitatens vurderes fortsat at være gunstig.

Fruerbæk

Ved Fruerbæk var der stedfaste bævere i 2005. De første spor efter bævere samt bosted konstateredes første gang primo 2002. Aktivitetsområdet omfattede i 2005 en samlet vandløbsstrækning på ca. 2,5 km. En del af aktivitetsområdet findes syd for KLS hos private lodsejere.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: Bæverboet blev vedligeholdt og udbygget i 2005. Af de syv opstemninger var flere blevet udbygget meget betydeligt i 2005. Den største dæmning havde en længde på 72 meter, de næstestørste hhv. 45 og 25 meter.

Påvirkninger af vandløbet: Fruerbæk blev i stigende grad påvirket af vandstuvning, og opstemningerne har ført til dannelse af et større sammenhængende vådområde.

Påvirkninger af vegetationen: Vegetationen langs Fruerbæk er under gradvis forandring. De vandløbsnære arealer, som tidligere var domineret af pors og pilekrat, er nu påvirket dels af oversvømmelse, dels af fældninger og fourageringsgnav.

Habitatvurdering: Der findes fortsat spredningsmuligheder og der er et stort lettilgængeligt fødepotentiale i området og gunstige levebetingelser for en bæverfamilie.

Øgendal Bæk

I 2005 var der betydelig bæveraktivitet ved Stensbæk Sø og nedstrøms Øgendal Bæk til et privat ejet enggræsningsområde. I de foregående år blev der kun lejlighedsvis set spor efter bævere.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: Bæverbo og opstemninger findes i Øgendal Bæk i et engområde. Her blev der i 2005 bygget et antal nye dæmninger, hvoraf lodsejeren ønskede flere fjernet af hensyn til uhindret vandafledning fra engområdet. Der blev i alt fjernet 4 dæmninger. Der findes tre hovedopstemninger med dæmninger på hhv. 10, 16 og 22 meters længde.

Påvirkninger af vandløbet: Vandføringen i Øgendal Bæk var i 2005 stærkt påvirket af opstemninger, og der opstod vandstuvning, som påvirkede engarealerne. Ved Stensbæk Sø er der etableret en mindre bæverdams-sluse som afværgeforanstaltning mod tilstopning af afløbet fra søen.

Påvirkninger af vegetationen: De vandløbsnære arealer nedstrøms Øgendal Bæk benyttes landbrugsmæssigt, hvorfor oversvømmelse og vandstuvning er uønsket i dette område. Afværgeforanstaltninger og fjernelse af dæmninger blev foranstaltet af skovdistriktets personale

Habitatvurdering: Lokaliteten omkring Stensbæk Sø og Øgendal Bæk har fødemæssige begrænsninger. Nedstrøms Øgendal Bæk vurderes der fortsat at være gunstige levesteder for en bæverfamilie.

Depotsøen

I 2005 var der stedfaste bævere i området omkring Depotsøen. Aktiviteten var tiltagende i løbet af sen vinteren og foråret 2005, hvor der foregik meget betydeligt dæmningsbyggeri. Det er formentlig ungdyr fra familiegruppen ved lokalitet U1, som har etableret det nye bosted ved Depotsøen. Kerneområdet udgøres af hele vandløbsstrækningen fra U1 i vestlig retning mod Depotsøen.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: Bæverboet blev udbygget i 2005 og i tilknytning hertil blev der bygget syv store dæmninger, hvoraf de tre største havde en længde på hhv. 43, 27 og 21 meter.

Påvirkninger af vandløbet: Langs vandløbet er der dannet bæverdamme ved de store dæmninger, og vandløbet er derfor meget påvirket af opstemningerne. Området har ikke produktionsmæssig betydning.

Påvirkninger af vegetationen: Vegetationen i det vandløbsnære område henligger i naturtilstand med spredt forekomst af pil og pors. Der er gradvis forandring af vegetationen som følge af vandstuvning og fældninger.

Habitatvurdering: Området indeholder gode adgangsveje til rigeligt og lettilgængelig føderessource og uhindret forbindelse til såvel Risbæk som Flynder Å. Området vurderes derfor at være meget velegnet for en bæverfamilie.

U1

Området er beliggende ved Risbæk syd for hovedvejen, hvor bævere har været stedfaste siden november 1999. Der er sket store forandringer af området, som delvis er blevet omdannet til et vådområde. Aktivitetsområdet omfatter såvel KLS som arealer hos private lodsejere.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: Bæverboet på det tidligere skovdige langs Risbæk findes nu på en ø omgivet af en større bæverdam. Hytten, som er ca. seks år gammel, er gradvis blevet udbygget og fremtræder som en af de største bæverhytter, der er registreret på KLS.

Påvirkninger af vandløbet: De vandløbsnære arealer langs Risbæk er betydeligt påvirket af vandstuvning som følge af adskillige opstemninger gennem de seneste år.

Påvirkninger af vegetationen: Kerneområdet for bæverhabitaten berører både dyrkede og udyrkede arealer. I området mod vest var der tidligere blandet lavbundsskov. Resterne af døde træer, primært nåletræer, forsvandt delvis fra det oversvømmede areal. Randbevoksning af siv og tagrør etablerede sig hen over sommeren. Den tidligere græsningseng ved Risbæk skovfogedstedet er forsumpet. De dyrkede arealer ved Toft-
hus, som grænser ned mod Risbæk, er blevet vandlidende i en bræmme på 20-30 m langs bækken.

Habitatvurdering: U1 vurderes til fortsat at være et velegnet levested for en bæverfamilie. Fødetilgængeligheden er god og der er skabt oversvømmelser og bæverdamme som øger adgangsvejene til pilekrat.

U2

Lokalitet U2 er beliggende ved en sø nord for Vilhelmsborgvejen og er et af de tidligst registrerede bosteder uden for skovdistriktet. Bævere har siden været stedfaste ved søen siden ultimo 1999. Aktivitetsområdet er dels søen, dels Flynder Å, som i stor udstrækning benyttes til fouragering.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: Ved bostedet findes der to bæverhytter. Den ene, som er af ældre dato, var forfalden i 2005. Den anden, som er beliggende i nærheden af den gamle, blev udbygget meget kraftigt og hører til blandt de største registrerede bæverboer. Et tilløb til søen er opstemmet, hvilket resulterer i oversvømmelse af et lavtliggende pilekrat på knap 0,5 ha.

Påvirkninger af sø og vandløb: Såvel tilløb som afløbet fra søen er påvirket af mindre opstemninger, og i søen var der lejlighedsvis forhøjet vandstand. Især grøften, som afleder vand fra søen, var hyppigt spærret af opstemninger.

Påvirkninger af vegetationen: Søen er omgivet af et dyrket engareal, som delvis er påvirket af vandstuvning. Et sammenhængende pilekrat vest for søen er oversvømmet, og vegetationen er under forandring til vådområde. I kratbevoksningen er der opstået små lysbrønde med spredt urtevegetation. Birkelunden syd for søen er fortsat stærkt præget af fældninger; mere end halvdelen af bevoksningen er fældet og på mange eksisterende birketræer er der gnav.

Habitatvurdering: På lokaliteten findes der gode fødesøgningsbetingelser i søen og i Flynder Å. Bævere har været stedfaste siden 1999. Aktivitetsområdet vurderes som et velegnet levested for en bæverfamilie.

U3

Lokaliteten syd for Tvættebro ved Nørre Holmgård blev første gang registreret i 2001. Drideådalene omgives af dyrkede marker, engarealer i halvkultur og arealer, som henligger i naturtilstand. Aktivitetsområdet omfatter en vandløbsstrækning på 2-3 km.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: I kerneområdet syd for Tvættebro findes der en bæverhytte, som er den største, der er registreret i oplandet til KLS, og som fortsat blev udbygget i løbet af 2005. I tilknytning til bæverhytten er der omfattende dæmningsbyggeri. Den største dæmning havde en udstrækning på 75 meter ved årsskiftet.

Påvirkninger af vandløbet: Den omfattende opstemning har givet anledning til uønsket vandstuvning på naboarealer og den blev reguleret af KLS efter anmodning fra lodsejer.

Påvirkninger af vegetationen: Græsvegetationen på vandløbsnære engarealer har stedvis været påvirket af vandstuvning. I de spredte forekomster af kratvegetation langs åen var der fourageringsgnav og fældninger.

Habitatvurdering: Aktivitetsområdet har en stor udstrækning i Drideå. Bævere har været stedfaste siden 2001, og området vurderes fortsat at have gunstige levebetingelser for en bæverfamilie.

U4

Lokaliteten ved Drideå er beliggende sydøst for Bækmarksbro og har været benyttet af bævere siden 1999. Det vurderes, at bævere har været stedfaste siden vinteren 2000. Aktivitetsområdet omfatter vandløbsstrækninger nedstrøms Bækmarksbro og opstrøms i Drideå og Kvolsbæk.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: Der blev i 2004 registreret en bæverhytte (tidligere brinkhule) i en skrænt beliggende syd for Drideådalene. Der er bygget mindre, ubetydelige dæmninger i sidegrøfter.

Påvirkninger af vandløbet: I 2005 blev der ikke registreret påvirkninger af vandløb i området.

Påvirkninger af vegetationen: Der blev ikke registreret ændringer af vegetationen langs Drideå og i de mindre sidevandløb.

Habitatvurdering: Bæverne vurderes fortsat at have gode levebetingelser i området.

U5

Aktivitetsområdet findes dels ved Tang Sø og den vestlige del af Flynder Å, dels i mindre sidekanaler til Flynder Å. Bævere blev første gang registreret i 2002.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: Ved bostedet findes en stor bæverhytte beliggende på sydbrinken af Flynder Å. Der er ikke registreret dæmninger i 2005.

Påvirkninger af vandløbet: Der blev ikke registreret påvirkninger af Flynder Å.

Påvirkning af vegetationen: I aktivitetsområdet henligger Flynder Å-dalen i naturtilstand med rørskove og spredte forekomster af pilekrat. Der er ingen generel påvirkning af vegetationen.

Habitatvurdering: Lokaliteten har vidstrakte og gode levebetingelser for en bæverfamilie. Området indeholder store lettilgængelige føderessourcer med gode dæknings- og spredningsmuligheder.

U6

På denne lokalitet har der tidligere været registreret et bæverterritorium, som omfattede vandløbsstrækningen langs Flynder Å fra Bækmarksbro mod syd til engområdet vest for Rølgård mod nord. Der har ikke været registreret bæveraktivitet i området i løbet af 2005.

Habitatvurdering: I 2004 blev habitatet vurderet af DMU som et tvivlsomt leveområde på grund af den ringe forekomst af pilekrat. Det blev vurderet, at netop pga. begrænsninger af potentiel vinterføde måtte det anses for sandsynligt, at bæverne ville flytte til områder med større føderessourcer.

U7

Lokaliteten er beliggende ved Grønkær Bæk øst for søen Byn. Bostedet blev første gang registreret i vinteren 2002. Bævere har været stedfaste i området siden, og aktivitetsområdet omfattede i 2005 vandløbsstrækninger såvel vest som øst for Byn.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: Der findes to bæverboer i kerneområdet. Efter gentagne fjernelser af dæmninger blev den ældste hytte forladt, og bæverne byggede en ny hytte længere mod vest syd for Byn. Dæmninger er blevet fjernet efter anmodning fra lodsejere.

Habitatvurdering: Inden for aktivitetsområdet findes der et rigeligt fødepotentiale med gode dækningsmuligheder, og habitatet har gode levebetingelser for en bæverfamilie.

U8

Lokaliteten Høkær er beliggende på en naboejendom til KLS i et åbent moseområde med pilekrat. Området udgør ca. 25 ha, og via mindre

vandløb er der forbindelse til Drideå. De tre søer i området er omgivet af pilekrat. Bævere blev første gang registreret i 2001 og har siden været stedfaste i området.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: Ved bostedet findes der en bæverhytte. I 2005 blev der fjernet dæmninger efter anmodning fra lodsejer.

Påvirkninger af vegetationen: Høkær moseområdet henligger i naturtilstand med spredt pilekrat-bevoksning. Vegetationen omkring søerne er påvirket af vandstuvning.

Habitatvurdering: Aktivitetsområdet indeholder søer og vandløb og vurderes at have et middel- godt fødeudbud. Det vurderes, at lokaliteten fortsat rummer rimelige levebetingelser for en bæverfamilie.

U9

Lokaliteten er beliggende i et søområde i tilknytning til Damhus Å øst for Damhus bro ved hovedvej 28. I år 2002 var der meldinger om bæverobservation, men der blev ikke fundet spor. I vinteren 2004 blev der registreret fældninger af birk og gnav i pilekrat.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: I 2005 blev der ikke registreret bæverbo eller dæmninger i området.

Habitatvurdering: Området vurderes at være tilstrækkelig for en bæverfamilie.

U 10

Lokaliteten ved Tvis Å blev registreret første gang i juli 2004 og er beliggende på strækningen syd for Tvis Nordre Kommuneplantage. Der blev i løbet af 2005 kun observeret en enkelt bæver i området.

Bæverbo- og dæmningsbyggeri: I 2004 blev der registreret et bæverbo, men der blev ikke registreret dæmninger i 2005.

Påvirkninger af vandløbet: Vandløbet er upåvirket af bæveraktivitet.

Påvirkninger af vegetationen: Der blev ikke registreret fældninger i 2005, og engarealerne sydvest for åen, som benyttes til afgræsning, var ikke påvirket af vandstuvning.

Habitatvurdering: Aktivitetsområdet langs Tvis Å vurderes som et velegnet levested for bæver. Der findes en god vandkvalitet i åen og frodig vandløbsvegetation.

Tabel 4. Status over aktive bosteder og antal observerede unger i 2005. * Det samlede antal bævere over 1 år vurderes at være mindst 61 i 2005, jf. Tabel 1.

Nr.	Lokalitet	Bæver- hytte	Brink- hule	Min. antal voksne estimeret	Antal unger observeret	
					2004	2005
1	Møllesøen		1	2	1	
2	Flynder Å nedstr. Møllesøen	1		2		
3	Ellebæk	1		2		
4	Hestbæk	1		2	2	3
5	Tårnsøen				-	1
6	Risbæk	1		2	-	
7	Rishøje Sø				1	1
8	Døjbæk Sø				1	1
9	Risbæk, nedre strækning			2		
10	Øgendal Bæk	1		2		
11	Stensbæk Sø					1
12	Fruebæk	1		2		1
13	Depotsøen	1		2	2	
14	U1	1		2	1	
15	U2, sø vest Flynder Å	2		2		
16	U3, Nørre Holmgård	2		2		2
17	U4, Drideå, Kvolsbæk	1		2		1
18	U5, Flynder Å ø.f. Tangsø	2		2	1	1
19	U6, Flynder Å, Folbæk	1	2	2		
20	U7, Grønkær bæk, Byn	2		2		2
21	U8, Drideå, Høkær	1		2	2	1
22	U9, Damhus Å	0		1		
23	U10, Tvis Å, Gedbo	1	1	1		
Ialt				*36	11	15

Tabel 5. Bæverdæmninger inden for Klosterheden Statsskovdistrikt, december 2005.

Lokalitet	Nr.	Dæmning	Længde (m)	Højde (cm)	Højde fra vandflade (cm)
Depotsøen	8	Dæmning	43	150	100
Depotsøen	9	Dæmning	27	110	100
Depotsøen	10	Dæmning	21	85	70
Depotsøen	11	Dæmning	16	60	35
Depotsøen	12	Dæmning	14	85	65
Depotsøen	13	Dæmning	8	60	35
Depotsøen	14	Dæmning	18	70	30
Risbæk	40	Dæmning	14	90	60
Risbæk	41	Dæmning	16	110	90
Risbæk	42	Dæmning	6	110	70
Risbæk	43	Dæmning	forfald		
Risbæk	44	Dæmning	forfald		
Risbæk	45	Dæmning	4	105	90
Risbæk	46	Dæmning	8	70	60
Risbæk	47	Dæmning	3	70	30
Døjbæk, Risbæk	48	Dæmning	2	40	20
Risbæk	49	Dæmning	3	50	40
Risbæk, Øvre Sø	50	Dæmning	2	30	20
Risbæk, Øvre Sø	51	Dæmning	2	60	0
Risbæk, Øvre Sø	52	Dæmning	4	60	50
Risbæk	65	Dæmning	4	40	20
Risbæk	66	Dæmning	3	70	40
Risbæk	67	Dæmning	2	0	0
Ellebæk	19	Dæmning	4	70	0
Ellebæk	20	Dæmning	oversvømmet		
Ellebæk	23	Dæmning	3	70	40
Ellebæk	24	Dæmning	oversvømmet	-	-
Ellebæk	28	Dæmning	54	100	50
Ellebæk	29	Dæmning	9	70	40
Ellebæk	53	Dæmning	1	50	40
Ellebæk	54	Dæmning	1	40	25
Flynder Å	21	Dæmning	2	40	20
Flynder Å	22	Dæmning	21	60	20
Flynder Å	68	Dæmning	7	110	0
Flynder Å	69	Dæmning	17	140	100
Hestbæk	26	Dæmning	76	120	70
Hestbæk	27	Dæmning	-	120	20
Hestbæk	60	Dæmning * ny	3,5	90	40
Hestbæk	61	Dæmning * ny	2,5	50	10
Hestbæk	62	Dæmning * ny	2,5	40	0
Hestbæk	63	Dæmning * ny	3	40	0
Hestbæk	64	Dæmning * ny	3	40	0
Stensbæk	33	Dæmning	10	120	60
Stensbæk	34	Dæmning	16	140	90
Stensbæk	35	Dæmning	22	60	25
Stensbæk	56	Dæmning	9	90	70
Fruebæk	36	Dæmning	4	70	20
Fruebæk	37	Dæmning	17	160	50
Fruebæk	38	Dæmning	72	150	100
Fruebæk	38a	Dæmning	6	140	100
Fruebæk	39	Dæmning	25	120	90
Fruebæk	57	Dæmning - ny	3	80	60
Fruebæk	58	Dæmning – ny	6	140	100
Fruebæk	59	Dæmning – ny	45	120	50

Tabel 6. Status over bæverdæmninger i oplandet til KLS, december 2005.

Lokalitet	Nr.	Dæmning	Længde (m)	Højde (cm)	Højde af vandspejl (cm)
Drideå, Tvættebro syd	1	Dæmning	ej vedligeholdt	inaktiv	inaktiv
Drideå, Tvættebro syd	2	Dæmning	75	170	130
Høkær	3	Dæmning	fjernes	-	-
Høkær	4	Dæmning	fjernes	-	-
Høkær	5	Dæmning	fjernes	-	-
Høkær	6	Dæmning	under vand	-	-
Øgendal Bæk	30	Dæmning	2 * fjernes	-	-
Øgendal Bæk	31	Dæmning	3 * fjernes	-	-
Øgendal Bæk	32	Dæmning	8 * fjernes	-	-
Risbæk	15	Dæmning	5	90	50
Risbæk	16	Dæmning	7	160	60
Risbæk	17	Dæmning (under vand)			
Risbæk	18	Dæmning	82	110	90
Grønkær Bæk v Byn	-	Ingen dæmning	-	-	-
Tvis Å	-	Ingen dæmning	-	-	-
Damhus Å	-	Ingen dæmning	-	-	-

4 Påvirkninger af dyrkede arealer og kontakt til lodsejere

Metode

Bævere har de seneste år spredt sig dels i Flynder Å-systemet, dels til nye vandløbssystemer i det sydlige opland til KLS. I løbet af 2005 har KLS registreret og ført tilsyn med både gamle og nye bosteder uden for skovdistriktet og haft kontakt til lodsejere, som har konstateret bæveraktivitet eller bosteder på deres ejendomme. Ved registreringen tilstræber man at identificere aktivitetsområdet, dvs. ydre grænser op- og nedstrøms vandløb, hvor der kan konstateres spor efter bæver. Inden for aktivitetsområdet kan der i reglen defineres et kerneområde med bæverdam og -hytte, hvor den primære aktivitet foregår. I forbindelse med besigtigelse hos lodsejerne har udvalgt personale fra skovdistriktet givet information om bæveren, herunder adfærd med dæmningsbyggeri, fældninger og gnav på træer, især pilebuske, samt anvisninger til relevante afværgeomuligheder.

Resultater

Den geografiske fordeling af bæveraktiviteten i 2005 var i store træk sammenfaldende med det foregående års fordeling. Den mest udprægede aktivitet fandt sted lokalt i kerneområderne, men med visse forskydninger indenfor eksisterende aktivitetsområder. I lighed med tidligere år var fældningsaktivitet især rettet mod birketræer, bævreasp og røn. Fougageringsgnav og forrådsopsamling var hovedsageligt rettet mod pilekrat langs vandløb og omkring søer i vinterperioden.

I det sydlige opland til KLS blev der i 2005 registreret i alt 9 territorier, hvoraf der var særligt omfattende aktivitet og dæmningsbyggeri i halvdelen. Et territorium, U6, var helt uden bæveraktivitet hele året og medregnes derfor ikke. I en række tilfælde gav denne bæveraktivitet anledning til henvendelser fra lodsejere, primært på grund af uønskede opstemninger og heraf følgende oversvømmelser af landbrugsarealer. Der var i alt 10 henvendelser til skovdistriktet, hvor lodsejere anmodede om assistance til at få foretaget afværgeforanstaltninger. Sagkyndigt personale fra skovdistriktet har i de enkelte tilfælde taget kontakt til de berørte lodsejere og herefter besøgt lokaliteten, hvor der var konstateret problemer med vandstuvning og oversvømmelser. I Tabel 7 ses en oversigt over typer af problemer forårsaget af bæveraktivitet og afværgeforanstaltninger. I samråd med lodsejerne blev det i hvert tilfælde aftalt, hvordan den uønskede opstemning skulle afhjælpes og hvilke afværgeforanstaltninger der skulle anvendes. KLS har medvirket ved den praktiske udførelse af forskellige afværgeforanstaltninger.

Tabel 7. Oversigt over henvendelser til Klosterheden Statsskovdistrikt fra private lodsejere.

Dato	Lokalitet	Problem	Afværgeforanstaltning	Tilsyn
27.02	Stensbæk	Våde enge	Indledende besigtigelse	x
13.04	Øgental Bæk	Våde enge 0,5 ha	Etableret 2 gennemløbsrør i dæmning	x
15.04	Flynder Å, ved Tangsø	Gnav på frugttræer	Udlevering af 100 m vildthejn	
07.06	Åbjerg	Tilstopning af afløb fra sø	Etablering af bæverdamssluse	x
24.05	Høkær	Våde marker	Fjernelse af dæmning, men uklarhed om støttebe- rettigelse	x
05.07	Høkær	Våde marker	Fjernelse af dæmninger; etablering af gennem- løbsrør i dæmning	x
12.09	Bækmarksbro	Våde enge	Mekanisk oprensning af grøfter	
17.10	Bækmarksbro	Våde haver og kældre	Fjernelse af dæmninger	x
28.10	Høkær	Våde enge og haver, træfældning	Fjernelse af 8 dæmninger; hegning af nyetablerede læhegn	x
07.11	Bækmarksbro	Våde enge	Kreaturhegn flyttes	
01.06 og 01.08	Ørs Dambrug	Tilstopning af riste og gnav i sluse	Fornyelse af brædder i indløbsluse	x

Konklusion

Antallet af henvendelser i 2005 var stigende i forhold til tidligere år, hvilket hovedsagligt skyldes den generelle bestandstilvækst og øget spredning til især nye områder med landbrugsmæssig udnyttelse af vandløbsnære arealer. De fleste henvendelser i 2005 relaterede sig til uønsket vandstuvning i enge og marker som følge af dæmningsbyggeri i bække og småvandløb. Personale fra KLS har sammen med de involverede lodsejere besigtiget de lokaliteter, hvor der var ønske om at afhjælpe problemer som følge af bæveraktivitet. Det har primært været afhjælpning af oversvømmelse ved regulering af dæmninger, etablering af bæverdamsluse, fjernelse af dæmninger i vandløb, hegning af frugttræer og nyetablerede læhegn.

5 Information og formidling

I 2005 blev der i lighed med tidligere år arrangeret forskellige typer af ekskursioner, og interessen for deltagelse var fortsat meget stor. Der blev i løbet af året i alt afholdt 72 guidede ture med 2.064 deltagere, hvilket var lidt mindre end det foregående år, hvor der blev registreret 2.518 ekskursionsdeltagere.

Formidling sker bl.a. ved guidede ture, 2005.

Offentlige gratis ture

Skovdistriktet har de seneste år haft positive erfaringer med at afholde offentligt annoncerede bæverture, og i 2005 blev der fortsat afviklet månedlige ture i sommerhalvåret. Disse arrangementer havde stor tilslutning med et deltagerantal varierende mellem 30 og 50 deltagere. Ved enkelte arrangementer var der over 100 deltagere.

Faglige ekskursioner

I 2005 blev der også arrangeret ekskursioner med faglige temaer. Der var besøg af Skovrådet, Vildtforvaltningsrådet, Danmarks Naturfredningsforenings naturfaglige udvalg, Vildtforvaltningskonsulenterne, SNS's Juridiske kontor, Landbohøjskolen og Københavns Skovdistrikt.

Formidling

Klosterheden Statsskovdistrikt formidler dels via Naturskolen, dels via guidede ture. Igennem de seneste år har distriktet udviklet et nyt naturformidlingskoncept, som benytter en specialindrettet "naturbus". Her bruges forskellige virkemidler, bl.a. tele-tv, som gør det muligt at stude-

re fx bosteder, dæmninger og bæverhytte. Bussen er indrettet til også at kunne betjene kørestolsbrugere.

Bævertælling

I forbindelse med den årlige bævertælling som KLS og DMU forestår, medvirker ud over distriktets personale og nabolodsejere bl.a. studerende, forskere og journalister. Ud over at være et meget vigtigt element i den årlige bestandsopgørelse er sammenkomsten ved bævertællingen også en vigtig formidlingsmæssig begivenhed. I 2005 blev der udført bævertælling ved samtlige registrerede territorier i begyndelsen af april. Efter afslutning af tællingen samles alle observatører i plenum på skovridergården til fælles evaluering af observationerne og bævertællingen som sådan. Ved samme lejlighed har de forskellige deltagere god anledning til at udveksle erfaringer og synspunkter.

6 Referencer

Berthelsen, J. P. 2000: Overvågning af bæver *Castor fiber* efter reintroduktionen på Klosterheden Statsskovdistrikt 1999. - Danmarks Miljøundersøgelser. Faglig rapport fra DMU, nr. 317. 40 s.

Berthelsen, J. P., Madsen, A. B. & Zaluski, K. 2001: Overvågning af bæver *Castor fiber* på Klosterheden Statsskovdistrikt og Flynder Å systemet år 2000. - Danmarks Miljøundersøgelser. Arbejdsrapport fra DMU, nr. 145. 56 s.

Berthelsen, J. P. & Madsen, A. B. 2002: Overvågning af bæver *Castor fiber* på Klosterheden Statsskovdistrikt og Flynder Å-vandløbssystemet år 2001. - Danmarks Miljøundersøgelser. Arbejdsrapport fra DMU, nr. 164. 52 s.

Berthelsen, J. P. & Madsen, A. B. 2003: Overvågning af bæver *Castor fiber* på Klosterheden Statsskovdistrikt og vandløbssystemer i oplandet 2002. - Danmarks Miljøundersøgelser. Arbejdsrapport fra DMU, nr. 186. 49 s.

Berthelsen, J. P. & Madsen, A. B. 2005: Overvågning af bæver *Castor fiber* i Danmark 2004. - Danmarks Miljøundersøgelser. 40 s. Arbejdsrapport fra DMU nr. 227.

Elmeros, M., Berthelsen, J. P. & Madsen, A. B. 2004: Overvågning af bæver *Castor fiber* i Flynder Å, 1999-2003. - Danmarks Miljøundersøgelser. Faglig rapport fra DMU, nr. 489. 94 s.

Rosell, F. & Pedersen, K.V. 1999: Bever. - Landbruksforlaget, Oslo. 192 s.

Skov- og Naturstyrelsen 1998: Forvaltningsplan for bæver *Castor fiber* i Danmark. - Miljø- og Energiministeriet og Skov- og Naturstyrelsen. 24 s.

Skov- og Naturstyrelsen 1999: Udsætningsplan for bæver i Ringkjøbing Amt. - Skov- og Naturstyrelsen. 33 s.

DMU Danmarks Miljøundersøgelser

Danmarks Miljøundersøgelser er en forskningsinstitution i Miljøministeriet.	På DMU's hjemmeside www.dmu.dk finder du beskrivelser af DMU's aktuelle forsknings- og udviklingsprojekter.
DMU's opgaver omfatter forskning, overvågning og faglig rådgivning inden for natur og miljø.	Her kan du også finde en database over alle DMU's udgivelser fx videnskabelige artikler, rapporter, konferencebidrag og populærfaglige artikler.

Yderligere information: www.dmu.dk

Danmarks Miljøundersøgelser Frederiksborgvej 399 Postboks 358 4000 Roskilde Tlf.: 4630 1200 Fax: 4630 1114	Direktion Personale- og Økonomisekretariat Forsknings-, Overvågnings- og Rådgivningssekretariat Afdeling for Systemanalyse Afdeling for Atmosfærisk Miljø Afdeling for Marin Økologi Afdeling for Miljøkemi og Mikrobiologi Afdeling for Arktisk Miljø
Danmarks Miljøundersøgelser Vejlsovej 25 Postboks 314 8600 Silkeborg Tlf.: 8920 1400 Fax: 8920 1414	Forsknings-, Overvågnings- og Rådgivningssekretariat Afdeling for Marin Økologi Afdeling for Terrestrisk Økologi Afdeling for Ferskvandsøkologi
Danmarks Miljøundersøgelser Grenåvej 14, Kalø 8410 Rønde Tlf.: 8920 1700 Fax: 8920 1514	Afdeling for Vildtbiologi og Biodiversitet

Denne rapport præsenterer resultaterne af overvågningen af bævere i Danmark i 2005. Overvågningen er en opfølgning på udsætningen af 18 bævere på Klosterheden Statsskovdistrikt i 1999. Rapporten indeholder en opdateret oversigt over bævernes forekomst og bestandsudvikling samt en beskrivelse af de kendte bæverterritorier, påvirkningen af produktionsarealer og kontakt til lodsejere samt information og formidling i forhold til offentligheden. Bestanden er fortsat i vækst og breder sig til nye områder. Bestanden blev i 2005 opgjort til i alt 76 bævere, heraf 15 unger, fordelt på 17 territorier.